

Format onderbouwing keuze stichting

1. Aanleiding van het voornemen

De aanleiding voor het doen oprichten van een stichting is de opgave voor de (professionele) veldpartijen om 'het verhaal' van de Tweede Wereldoorlog ook voor de komende generaties op een bij hen passende manier levend en relevant te houden. De Tweede Wereldoorlog was een allesomvattende oorlog die nog altijd van grote invloed is op onze huidige maatschappij en die het belang van vrede, democratie en rechtsstaat en vrijheid indringend benadrukt.

Om deze opgave succesvol uit te voeren is met name op de onderdelen van kennisverspreiding (informele educatie), digitalisering en museaal aanbod meer samenhang nodig. Dit vraagt om samenwerking en afstemming tussen de verschillende professionele sectorpartijen die actief zijn in het overbrengen van 'het verhaal' van WOII. Tot nu toe is gebleken dat deze samenwerking en afstemming beperkt van de grond komt door het ontbreken van gezamenlijke slagkracht. De betrokken sectorpartijen zien de opgave waar ze voor staan en hebben er daarom voor gekozen een stichting op te richten, de stichting Kennis en Innovatiecentrum WOII, zodat daar waar samenwerking en afstemming noodzakelijk is op digitalisering, kennisverspreiding en museaal aanbod, er mensen en middelen beschikbaar zijn om hierin gezamenlijk voortgang te boeken.

Achtergrond

Maatschappelijke uitdagingen

- *Wegvallen laatste ooggetuigen, verandering van 'herinnering'*
Belangrijk gegeven voor het doorgeven van het verhaal van WOII¹ is dat de laatste ooggetuigen van de oorlog ons gaan ontvallen. Dat betekent dat de herinnering aan WOII verandert. Speciale aandacht is nodig voor jongeren. Verhalen over de oorlog worden niet meer van (groot)ouders vanzelfsprekend aan (klein)kinderen overgedragen. Daarnaast zijn er vele nieuwe Nederlanders die andere oorlogssituaties hebben beleefd of wier (voor)ouders in een ander land de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt. Al langer en breed in de sector wordt gedeeld dat het in elk geval belangrijk is de verhalen van WOII te verbinden met hedendaagse maatschappelijke thema's als het belang van vrede, democratie en rechtsstaat. De veldpartijen zoeken naar methoden om dit goed te doen.
- *Noodzaak aanwezigheid in digitale wereld*
Tweede grote uitdaging waar de sector voor staat, is de noodzaak om aansprekend aanwezig te zijn in de digitale wereld. Jongere generaties op een bij hen passende manier aanspreken lukt alleen als dit ook een digitale component heeft.

Voorgeschiedenis

Commissie Cohen

Deze maatschappelijke uitdagingen zijn reeds in 2016 geadresseerd door de Commissie Cohen, een commissie door de staatssecretaris van VWS ingesteld, waarin de belangrijkste professionele sectorpartijen waren verenigd. Cohen heeft in 2016 een groot aantal belangrijke ambities geformuleerd, die nog steeds van kracht zijn². De veldpartijen hebben destijds een informeel samenwerkingsverband gevormd, het Platform WOII³, om deze ambities te bereiken.

¹ Onder 'het verhaal van WOII' wordt ook de Holocaust begrepen.

² Commissie Cohen: 2015: De versterking van de herinnering WOII, 2016: Eindrapport COMMISSIE VERSTERKING INFRASTRUCTUUR HERINNERING WOII.

³ Het huidige Platform WOII is in 2016 ontstaan naar aanleiding van de adviezen en de inhoudelijke ambities van de commissie Cohen. In het Platform zijn het Nationaal Comité 4 en 5 mei (NC), de Stichting Musea en Herinneringscentra '40-'45 (SMH), NIOD/NOB, de Oorlogsgravenstichting (OGS) en de Liberation Route (SLRE) vertegenwoordigd.

Netwerk Oorlogsbronnen

Belangrijke stap in de digitaliseringsopgave is in 2016 gezet met de start van het Netwerk Oorlogsbronnen (NOB). Het NOB heeft een belangrijke digitale infrastructuur gemaakt door ca 285 oorlogscollecties digitaal met elkaar te verbinden, en deze archieven toegankelijk en bruikbaar te maken (www.oorlogsbronnen.nl).

Evaluatie Platform WOII

In een evaluatie van het Platform WOII⁴ is medio 2021 geconstateerd dat het Platform te weinig slagkracht heeft om de ambities van Cohen te realiseren en dat VWS te vaak een afwachtende en afstandelijke houding zou hebben aangenomen en te weinig de regie zou hebben genomen om het Platform en de samenwerking te faciliteren.

Aflopende subsidies

Bij de start van het Platform WOII is afgesproken dat de secretaris van het Platform WOII door VWS gesubsidieerd zou worden. Het platform heeft geen rechtsvorm. De stichting Waardering en Erkenning Politie (WEP) ontvangt VWS-subsidie voor de secretaris van het Platform WOII. Deze subsidie loopt af, beleidsvraag voor VWS was hoe en in welke vorm het platform ondersteund zou moeten blijven worden. Daarnaast subsidieert VWS sinds 2015 de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 (SMH), naast belangenbehartiging werkt deze stichting ook aan de gezamenlijke kwaliteitsontwikkeling van de betrokken instellingen. Deze subsidie loopt af waarbij VWS van mening is dat het subsidiëren van een belangenorganisatie ongewenst is, maar de gezamenlijke kwaliteitsontwikkeling wil steunen. Tot slot liep in 2021 ook de tweede projectperiode af van het Netwerk Oorlogsbronnen. Het NOB, onderdeel van het NIOD, heeft aangegeven zich los te willen maken van het NIOD omdat de werkzaamheden niet meer passen bij een wetenschappelijke en archiefhoudende organisatie.

Opbouw naar 'Construct dat staat'

Aanstelling Procesbegeleider

De bovengenoemde maatschappelijke uitdagingen, de evaluatie van het Platform WOII in 2021, en de nog steeds actuele ambities van de commissie Cohen waren voor VWS, in afstemming met de professionele organisaties binnen de sector, aanleiding een procesbegeleider aan te stellen met een tweeledige opdracht:

- Kijk samen met de sectorpartijen vanuit de inhoud naar de noodzakelijke samenhang, samenwerking en afstemming om van daaruit een voorstel te formuleren voor de organisatiekracht en structuur die hiervoor nodig zijn.
- Neem hierin mee een goede organisatorische 'landing' van het secretariaat van het Platform WOII, het programmabureau NOB (circa 5fte) en die onderdelen van de SMH die gericht zijn op een gezamenlijke kwaliteitsontwikkeling.

VWS heeft aangedrongen op samenwerking en samenhang op drie onderdelen te weten digitalisering, kennisverspreiding (informele educatie) en museaal aanbod.

- *Digitalisering:* Het Platform WOII heeft in 2021 in een rapport een digitale strategie vastgesteld⁵. Digitalisering heeft op vier terreinen betrekking: de ondersteunende processen binnen een organisatie, de vormgeving van producten, de beleving van het publiek en het bereik van het publiek. Hierbij wordt het focusmodel van DEN gevolgd, DEN is het kennisinstituut van de digitale transformatie in de cultuursector.⁶ In het rapport over de digitale strategie wordt geconstateerd dat de sectorpartijen een digitale transformatie moeten ondergaan om relevant te blijven voor nieuwe generaties.

⁴ Eindrapport Evaluatie Platform WOII, Andersson, Elffers en Felix, 28 juni 2021

⁵ Digitale visie Platform Tweede Wereldoorlog, Dyalogic, Utrecht april 2021

⁶ Den-focusmodel, www.den.nl/aan-de-slag/focusmodel

Deze transformatie blijft niet beperkt tot het toevoegen van een digitale component aan bestaande activiteiten, dat is onvoldoende. Deze digitale transformatie mag echter een gezonde bedrijfsvoering niet in de weg staan. Kernprobleem is dat investeringen in een digitaal aanbod niet resulteren in directe inkomsten in de vorm van bijvoorbeeld museumbezoek. Bovendien zijn investeringen duur en is het voor individuele instellingen moeilijk om te bepalen waarin ze zouden moeten investeren.

Samenwerking biedt hier deels een oplossing. In het rapport staan twee belangen benoemd voor meer samenwerking op het digitale vlak: instellingen helpen elkaar het gezamenlijke doel te bereiken om ook nieuwe generaties aan te spreken, daarnaast profiteren de individuele instellingen van de gezamenlijke hulpbronnen: bv voor het bereiken van publiek of voor het verbeteren van de interne processen. Kortom, bundeling van krachten en samenwerking levert een belangrijke bijdrage aan een succesvolle digitale transformatie.

- *Kennisverspreiding.* De professionele veldorganisaties hebben allerlei producten om scholen te helpen bij het onderwijs over WOII: van gastdocenten tot een begeleid bezoek aan een herinneringscentrum, van het Denkboek voor het primair onderwijs tot 'Wordt Gemist' waarin leerlingen zoeken naar Joodse leeftijdsgenoten in de Tweede Wereldoorlog. De commissie Cohen constateerde reeds dat het aanbod voor de scholen uitgebreid maar versnipperd is. Naast het Nationaal Comité 4-5 mei, de oorlogsmusea en de herinneringscentra zijn er tal van kleinere bijzondere educatie-initiatieven die elk weer de scholen met hun aanbod benaderen. In 2020 is onderzocht hoe in het voortgezet onderwijs wordt onderwezen over de Tweede Wereldoorlog.⁷ Een van de conclusies was dat nadere afstemming is nodig tussen het onderwijs en de veldpartijen actief in de kennisoverdracht over WOII.
- *Museaal aanbod.* De commissie Cohen formuleerde de ambitie om te komen tot een vitale infrastructuur van elkaar versterkende en aanvullende musea en herinneringscentra, met elk een kwalitatief hoogwaardig aanbod. Elk van de musea en herinneringscentra werken met veel passie aan vernieuwende en aantrekkelijke presentatievormen en trekken hiermee vele bezoekers. Hierin is wel meer synergie te bereiken. Zo heeft de Stichting Musea en Herinneringscentra '40-'45 (SMH) de afgelopen jaren ingezet op een gezamenlijke kwaliteitsimpuls op het terrein van educatie en tentoonstellingspresentaties. Juist hier kan door samenwerking de kwaliteit en de aantrekkelijkheid voor het publiek nog verder worden vergroot.

Koersdocument procesbegeleider construct dat staat

Eind december 2021 heeft de procesbegeleider een door de sectorpartijen gedragen 'koersdocument' gepresenteerd.

- Voor een samenhangende aanpak van kennisverspreiding (informele educatie), museaal aanbod en digitalisering willen de sectorpartijen NOB en SMH, een stichting oprichten. Het NOB en delen van de SMH worden hierin ondergebracht. De organisaties uit de sector zijn niet vertegenwoordigd in het bestuur van de stichting, maar in de raad van advies nemen mensen uit de herinnerings- en erfgoedsector op persoonlijke titel zitting.
- Het Platform WOII wordt getransformeerd naar een Veldberaad, dat zal werken aan een meerjarenagenda met commitment van de dragende deelnemers. De secretaris van het Platform/Veldberaad zal formeel worden ondergebracht in de nieuwe stichting, maar zal onafhankelijk opereren. De raad van bestuur van de nieuwe stichting neemt deel aan het Veldberaad.
- Een aantal inhoudelijke uitgangspunten waarvoor samenwerking nodig is, is vastgesteld. Hiermee wordt in 2022 in pilots concreet geoefend.

VWS heeft met het koersdocument ingestemd.

⁷ 'De Oorlog in de Klas, lesgeven over de Tweede Wereldoorlog in het voortgezet onderwijs, Marc van Berkel, Nijmegen 2021.

2. Wat gaat de stichting doen

De stichting stelt zich ten doel het bevorderen van kennis en innovatie met betrekking tot de overdracht van het verhaal van de Tweede Wereldoorlog, waarbij voor het bereiken van met name jongere generaties, zowel samenwerking tussen organisaties noodzakelijk is alsook een samenhangende, vraaggerichte en toekomstbestendige aanpak van kennisverspreiding/educatie, museaal aanbod en digitalisering.

In paragraaf 4 vindt u de taken van de stichting zoals die in de concept statuten zijn omschreven.

Concreet zal de stichting de volgende taken op zich nemen:

- Het beheer en de doorontwikkeling van www.oorlogsbronnen.nl
- Het onderhoud van het netwerk van collectiebeherende instellingen die aangesloten zijn op www.oorlogsbronnen.nl.
- Stimuleren en initiëren van de digitale transformatie van de sector conform het focusmodel van DEN.
- Stimuleren en initiëren van coördinatie en afstemming van het kennisaanbod van de veldpartijen voor het onderwijs.
- Werken aan een vitale infrastructuur van elkaar versterkende musea en herinneringscentra inclusief een gezamenlijke kwaliteitscode.
- Werkgeverrol van een deel van de medewerkers van de SMH, van het programmabureau van het NOB en van de secretaris van het op te richten Veldberaad.
- Het bieden van een basisinfrastructuur (shared service centre) voor de ondersteuning van (vrijwilligers)organisaties die zich ten doel stellen om het verhaal van de Tweede Wereldoorlog te vertellen.

3. Welke alternatieven zijn onderzocht en waarom is een stichting het meest passend

Waarom is een stichting passend

Een rechtspersoon die zelfstandig deel kan nemen aan het rechtsverkeer is passend omdat er personeel in dienst wordt genomen, licenties nodig zijn en subsidies (bij derden) moeten kunnen worden aangevraagd.

In het najaar van 2021 hebben de veldpartijen⁸, met ondersteuning van Deloitte, een aantal organisatievormen en bestuursmodellen beoordeeld. Uitgangspunt was daarbij de Governance Code Cultuur⁹, het instrument voor goed bestuur en toezicht in de erfgoedsector. De veldpartijen hebben gekozen voor de oprichting van een stichting boven een vereniging of coöperatie.

Een coöperatie is niet passend omdat deze een winstoogmerk heeft. Gekozen is voor een stichting boven een vereniging. In een stichting komt enerzijds de verwezenlijking van het doel niet in het geding door mogelijke tegenstrijdige belangen, anderzijds is er ruimte de vele belanghebbenden bij de stichting op een goede manier te betrekken bij de stichting. Er zijn vele belanghebbenden bij de nieuwe organisatie, waaronder de ca 285 erfgoedinstellingen die met hun collectie verbonden zijn bij www.oorlogslevens.nl), de 5 herinneringscentra en de vele oorlogsmusea WOII en de andere sectorpartijen, maar het is ook van belang dat de verwezenlijking van het doel niet te zeer vertraagd wordt vanwege al deze belangen.

Als bestuursmodel is een raad van toezichtmodel gekozen met een raad van advies. De raad van advies geeft indirect een stem aan de vele belanghebbenden bij de stichting.

Verhouding Stichting met raad van advies en Veldberaad

De oprichting van een stichting met een eigen raad van advies, met daarnaast nog een apart Veldberaad waarin de belangrijkste sectorpartijen zitting nemen, lijkt op het eerste gezicht onnodig omvangrijk. Toch is hiervoor gekozen omdat de taken van deze gremia verschillend zijn.

⁸ In deze werkgroep waren alle Platformleden vertegenwoordigd met uitzondering van de Oorlogsgravenstichting (OGS).

⁹ www.cultuur-ondernemen.nl/governance-code-cultuur

Het Veldberaad is de opvolger van het Platform WOII. Het Platform WOII heeft ervoor gekozen zich te vernieuwen en een netwerkorganisatie op te richten waarin de belangrijkste sectorpartijen zijn vertegenwoordigd, waaronder het NC, het NIOD, OGS, de SMH en de SLRE. VWS en het Vfonds zijn toevoorders. Partijen inspireren elkaar en spreken op strategisch niveau over belangrijke ontwikkelingen zowel op het brede terrein van het verhaal van de WOII als binnen de samenleving die van invloed zijn op hetgeen de sector doet. Hierbij kunnen ook andere organisaties binnen en buiten de sector worden betrokken. Eventueel kunnen tussen partijen samenwerkingsverbanden ontstaan om concrete activiteiten op te pakken. De staatssecretaris van VWS kan aan het Veldberaad advies vragen over beleidsmatige kwesties.

De stichting heeft hele specifieke taken, te weten het beheer en de doorontwikkeling van oorlogsbronnen.nl en het stimuleren en initiëren van samenhang en samenwerking op het terrein van kennis (informele educatie), museaal aanbod en digitalisering. De verantwoordelijkheid voor de stichting ligt bij de raad van bestuur en de raad van toezicht. Uitdrukkelijk zijn de sectorpartijen hierin niet vertegenwoordigd om eventuele conflicterende belangen tussen de stichting en de 'eigen' organisatie te voorkomen. De raad van bestuur zal deelnemen aan het Veldberaad om mee te praten over de ontwikkelingen binnen de sector.

De stichting kent ook een raad van advies. Deze raad geeft binnen de stichting een adviserende stem aan de vele belanghebbenden bij de stichting, maar ook hierin zitten mensen op persoonlijke titel, om belangentegenstellingen te voorkomen. Deze raad heeft alleen een adviesfunctie voor zover het aangelegenheden van de stichting betreft. Belangrijkste reden voor de instelling van deze raad is om indirect een stem te geven aan de vele collectiebeherende organisaties (circa 285) die hun gedigitaliseerde collecties hebben verbonden met oorlogsbronnen.nl en de vele oorlogsmusea (circa 80).

Nieuwe stichting versus onderbrenging bij een bestaande organisatie

VWS heeft kennisgenomen van de behoefte van het veld tot het oprichten van een stichting. VWS heeft vervolgens overwogen de taken onder te brengen bij één van de bestaande organisaties met een subsidierelatie met VWS binnen de sector WOII. De conclusie is dat dat, gelet op de eerder geschetste ambities en uitdagingen, ongewenst is.

- Onderbrenging bij het Nationaal Comité 4 en 5 mei (NC) is overwogen maar ongewenst. Het NC is op basis van een Koninklijk Besluit belast met de organisatie van de nationale herdenking op 4 mei en de nationale viering van de bevrijding op 5 mei. Deze opdracht voert het NC op een uitstekende manier uit. In het verlengde van deze taken ondersteunt het NC lokale herdenkingen, de nationale holocaust herdenking en de jaarlijkse Indië-herdenking. Ook voert het NC educatieprogramma's uit met betrekking tot het belang van herdenken. De taken die de nieuwe stichting moet gaan oppakken, gaan verder dan herdenken en passen daarom niet bij de huidige taak van het NC. Het NC heeft geen bijzondere expertise op terrein van digitalisering. De digitaliseringsopdracht van de stichting behelst bovendien zowel het contact met de honderden erfgoedinstellingen, als met de musea en herinneringscentra. Dat zou een omvangrijke nieuwe taak voor het NC zijn. Ook aspecten die samenhangen met de kwaliteit van het museaal aanbod, passen niet bij het NC. Het NC organiseert geen exposities en heeft hierin geen expertise. Tot slot is een belangrijk argument dat het de pluriformiteit en verscheidenheid van de sector niet zou dienen als er één grote organisatie zou zijn met een dergelijk breed takenpakket.
- Onderbrenging bij de SMH is overwogen maar ongewenst. De SMH is naast een organisatie die werkt aan de kwaliteitsverbetering van het museaal aanbod, ook een belangenorganisatie van dezelfde musea en herinneringscentra. Belangenbehartiging van één specifieke groep instellingen uit de sector laat zich niet combineren met een voor iedereen beschikbaar kennis en innovatie instituut. Daarnaast beschikt ook de SMH niet over specifieke expertise op het gebied van digitalisering. Ten slotte vraagt kennisverspreiding een breder 'blikveld' dan vanuit het perspectief van musea en herinneringscentra.

- Onderbrenging bij het NIOD-KNAW is overwogen, maar ook dat is ongewenst. Het NIOD is een belangrijk wetenschappelijk instituut (KNAW), beheert een groot WOII-archief en heeft een publieksfunctie als het gaat om informatie over WOII. Het maken van digitale representaties op basis van digitale archieven, het realiseren van afstemming van educatieve producten, evenmin als het onderhouden van het netwerk van erfgoedinstellingen passen niet bij een KNAW-instelling als het NIOD. Bovendien zijn er belemmeringen in het aanvragen van subsidies: doordat het NOB nu nog is ondergebracht bij het NIOD-KNAW, heeft het NOB problemen met het aanvragen van subsidies bij derden omdat het bij de doelstellingen van het KNAW hoort. Dit beperkt daardoor de nodige slagkracht.

Tot slot geldt dat als we de sector willen uitnodigen om in gelijkwaardigheid te komen tot meer en betere samenwerking, het niet goed past om de middelen hiervoor onder te brengen bij één van de bestaande sectorpartijen.

4. Uitgangspunten van het stichtingenkader (normen)

A. Karakter van handelingen

Publiekrechtelijke handelingen

De stichting zal geen publiekrechtelijke rechtshandelingen uitvoeren. In de statuten is het onderstaande doel en de onderstaande taken omschreven.

1. De stichting stelt zich ten doel het bevorderen van kennis en innovatie met betrekking tot de overdracht van het verhaal van de Tweede Wereldoorlog, waarbij voor het bereiken van met name jongere generaties zowel samenwerking tussen organisaties noodzakelijk is alsook een samenhangende, vraaggerichte en toekomstbestendige aanpak van educatie, museaal aanbod en digitalisering.
Tweede Wereldoorlog wordt begrepen in de breedste zin van het woord, inclusief de aanloop naar en de periode vlak na de Tweede Wereldoorlog en gebeurtenissen die direct hieruit voortgekomen zijn, zowel in nationaal als in internationaal perspectief.
2. De stichting tracht haar doel te bereiken onder meer door:
 - a. het inrichten en instandhouden van een kennis- en innovatiecentrum;
 - b. het ontwikkelen van methodieken en technieken op het gebied van educatie, museaal en digitaal gebied waarbij de samenhang tussen de benoemde aandachtsgebieden, zoals genoemd in artikel 2 lid 1, centraal staat;
 - c. door het bevorderen van kennis en innovatie binnen de Sector van alle organisaties die zich geheel of ten dele bezighouden met de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog (hierna: "de Sector");
 - d. het bevorderen van samenhang en samenwerking binnen de Sector;
 - e. het ontwikkelen en stimuleren van vraaggericht werken binnen de Sector;
 - f. het ontwikkelen, beheren en stimuleren van gebruik van collectieve voorzieningen binnen de Sector;
 - g. het samenwerken met instellingen en organisaties die een vergelijkbaar doel nastreven;
 - h. het (laten) uitvoeren van onderzoek;
 - i. het monitoren van maatschappelijke ontwikkelingen op het terrein van WOII;
 - j. het ontwikkelen, uitvoeren en/of coördineren van programma's en projecten;
 - k. het adviseren van organisaties binnen de Sector;
 - l. het communiceren over de doelstelling en activiteiten binnen en buiten de Sector;
 - m. het faciliteren van de ondersteuning van organisaties binnen de Sector;
 - n. het verwerken van (persoons)gegevens ten behoeve van wetenschappelijk en historisch onderzoek en ten behoeve van het algemeen belang;¹⁰
 - o. overige werkzaamheden welke een bijdrage leveren aan het behalen van het doel.
3. De stichting beoogt niet het maken van winst.

¹⁰ zie artikel 24 uitvoeringswet AVG (UAVG).

Publiek belang

VWS heeft als beleidsdoel dat: 'alle inwoners van Nederland in iedere levensfase op een kwalitatief goede manier in aanraking (kunnen) komen met het verhaal van de Tweede Wereldoorlog verbonden met hedendaagse maatschappelijke vraagstukken. Dit is actueler dan ooit. Met als doel bewustwording over waarden als democratische rechtstaat, vrede en burgerschap. Door middel van: het verhaal blijvend vertellen op een aansprekende en hedendaagse manier voor nieuwe generaties en verschillende groepen (ook voor degenen die zich (nog) niet aangesproken voelen) vanuit verschillende perspectieven en in een internationale context.

Er is sprake van een publiek belang dat nu nog te weinig door de sector wordt opgepakt. Waar de organisaties binnen de sector ieder belangrijk en goed werk verrichten, komt de noodzakelijke samenwerking en samenhang nog te weinig van de grond. Deze is nodig op de terreinen kennisverspreiding, digitalisering en museaal aanbod om de relevantie van 'het verhaal' van WOII voor jongeren te behouden.

VWS faciliteert en stimuleert de sector om dit belang op te pakken door op hun verzoek de oprichting van een stichting te ondersteunen. Idealiter pakt de sector dit belang zelf op.

B. Ministeriële bevoegdheden

Verhouding politiek verantwoordelijke minister

VWS wil de sectorpartijen stimuleren en faciliteren tot meer samenwerking omdat die samenwerking nodig is om de beleidsdoelen van de sectorpartijen en het ministerie te realiseren. Idealiter pakken de partijen dit zelf op, maar missen daarvoor voldoende slagkracht. Daarom ondersteunt en faciliteert VWS de door de sectorpartijen gewenste organisatievorm en doelstelling.

De vraag is op welke wijze de betrokkenheid van de minister van VWS te vertalen is in de statuten van de stichting. Er is voor gekozen om de minister in de statuten op twee punten een verantwoordelijkheid te geven: de minister dient zijn goedkeuring te geven bij wijziging van de statuten én bij ontbinding van de stichting. Deze bevoegdheden passen bij de betrokkenheid van de minister bij de stichting omdat het gaat om de beleidsdoelstelling om meer samenhang en samenwerking op digitaal, museaal en kennis terrein te realiseren. Als de stichting dit doel in ongewenste richting zou willen wijzigen, dan kan de minister hier zijn goedkeuring aan onthouden.

De uitvoering van de taken (en de beoordeling daarvan) is aan de stichting zelf: de RvB, de RvT en RvA. VWS kan en wil daar geen verantwoordelijkheid voor nemen. In dat licht heeft VWS geen bevoegdheden mbt tot het voordragen dan wel benoemen van leden van de RvB en RvT en RvA. Uiteraard zullen er noch in de RvB, noch in de RvT noch in de RvA politieke vertegenwoordigers noch ambtenaren zitting nemen.

Via subsidieverlening en subsidievoorwaarden, op basis van de Kaderwet subsidies VWS en de Kaderregeling OCW, SZW en VWS- Subsidies, zal VWS op een transparante manier en via publiekrechtelijke instrumenten de stichting faciliteren om haar taken uit te voeren.

VWS zal aan de Tweede Kamer toezeggen dat het samen met de sector de doeltreffendheid van de stichting binnen 5 jaar na oprichting ex durante zal evalueren. Dan zal VWS samen met de sector ook een visie/perspectief moeten hebben geformuleerd hoe de gewenste samenwerking en samenhang op een andere wijze gerealiseerd zou kunnen worden.

C. Samenwerking

Andere publiek- of privaatrechtelijke partijen betrokken en gelijkwaardigheid

Er is noodzaak dat de activiteiten door een private rechtspersoon worden uitgevoerd die zelfstandig kan deelnemen aan het rechtsverkeer.

- Het beheer van het www.oorlogsbronnen.nl vereist ruimte om in het kader van de AVG voor wetenschappelijke en historisch onderzoek persoonsgegevens te mogen verwerken
- Het beheer van oorlogsbronnen.nl vereist om zelfstandig licenties voor software te kunnen aanschaffen.
- Voor het aanvragen van subsidies van derden (bv vfonds, Mondriaanfonds)
- Voor het optreden van werkgever voor personeel werkzaam bij de stichting (secretaris van het Platform WOII, huidige formatie Netwerk oorlogsbronnen, deel personeel SMH)
- Voor het uitbesteden van onderzoek aan derden.
- Voor het uitvoeren van opdrachten door derden.

Er zijn geen activiteiten waarbij gelijkwaardigheid van alle betrokken partijen gewenst zijn.

D. Financiën

Financiering

De stichting zal worden gesubsidieerd op basis van de Kaderwet Subsidies VWS en de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS. Binnen artikel 7 van de VWS-begroting, oorlogsgetroffenen en herinnering WOII, is rekening gehouden met een jaarlijkse subsidie van maximaal €1,5 miljoen. De Kaderwet VWS en de Kaderregeling OCW, SZW en VWS-subsidies bieden voldoende waarborgen met betrekking tot de rechtmatigheid van de bestedingen.

Kwartiermaker

In de statuten is geregeld dat de raad van toezicht haar eigen nieuwe leden en de raad van bestuur benoemt. Er is geen voorziening voor de benoeming van de allereerste raad van toezicht. De oprichters hebben inmiddels een kwartiermaker aangesteld die de inrichting en de start van de stichting zal voorbereiden, inclusief de samenstelling van de RvT. De kwartiermaker werkt onder verantwoordelijkheid van de 'oprichtingsgroep stichting'. Hierin zijn vertegenwoordigd: de oprichters (mevr. Lucinda Jones en mevr. Liesbeth Bijvoet) en de - nog door de oprichtingsgroep te werven - beoogd voorzitter raad van toezicht. Deze groep zal tot de zomer 2022 worden begeleid door de bovengenoemde procesbegeleider.

Opdrachten aan derden

De statuten geven ruimte om – kostendekkend - opdrachten voor derden uit te voeren. Vraag is of er voldoende waarborgen zijn om te voorkomen dat derden met kwade bedoelingen het werk dan wel het beheerde ergoed van de stichting misbruiken.

In de statuten is in artikel 3 opgenomen dat de stichting werkt conform de Governance Code Cultuur 2019. In deze code is een aantal uitgangspunten geëxpliciteerd die de RvB en de RvT handvatten geven om bewust te zijn van eventueel misbruik en kwade bedoelingen door en van derden. Deze zijn:

Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie (5)

1. *Het bestuur handelt bij de vervulling van zijn taak steeds vanuit het perspectief van de maatschappelijke doelstelling van de organisatie. Het bestuur weegt daarbij de artistieke en zakelijke belangen van de organisatie en die van de interne en externe belanghebbenden op zorgvuldige en evenwichtige wijze af.*
2. *Het bestuur zorgt ervoor dat de artistieke integriteit en onafhankelijkheid die voor een culturele organisatie wezenlijk zijn, worden gewaarborgd. Het bestuur doet dit zowel intern als in de verhouding met subsidiënten, sponsors, private en overige financiers.*

Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie (6).

(lid 1) Het bestuur is verantwoordelijk voor de naleving van wet- en regelgeving, het artistiek en zakelijk beleid en het beheersen van de risico's die verbonden zijn aan de activiteiten van de organisatie en haar medewerkers. Het bestuur voert hierin een op de organisatie toegesneden beleid, in het bijzonder voor risicobeheersing en controle.

E. Doelmatigheid

Een goede toets op doeltreffendheid is belangrijk. De stichting krijgt een taak die tot nu toe onvoldoende door de sector wordt opgepakt. VWS wil daarom gedurende de uitvoering van het werk door de stichting, binnen vijf jaar na de oprichting, samen met de sector een ex durante evaluatie doen gericht op de doeltreffendheid van de stichting. Mocht de doeltreffendheid onvoldoende zijn, dan zal in vervolg hierop VWS in overleg met de sector een perspectief moeten hebben geformuleerd over hoe de taak doeltreffender kan worden uitgevoerd.

Bij het 'doen oprichten' van deze stichting ligt er ook de vraag of onderbrenging bij de overheid niet een effectiever en efficiëntere optie is dan onderbrenging bij een particuliere stichting. Uitvoering van deze taken is niet aan de Rijksoverheid. Het gaat er om de uitvoering van deze maatschappelijke activiteiten die de vele particuliere initiatieven uitvoeren, effectiever te maken door op drie terreinen meer samenwerking te faciliteren en te initiëren.